

Адвокат і приватний юрист – у чому різниця, до кого звернутися?

Бажаючи отримати кваліфіковану юридичну допомогу, клієнт опиняється перед вибором: до кого звернутися? Однак, питання про персоналії, тобто, до кого саме – це для клієнта, найчастіше є вторинним, а первинним нерідко є вибір між адвокатом і приватним юристом, між окремим адвокатом, юристом або відповідною фірмою. Вибір кожний робить, виходячи зі своїх критеріїв: для когось найбільш важлива вартість послуг, іншим конче потрібно збереження конфіденційності наданої юристові або адвокату інформації.

Крім того, зрозуміло, що кожний клієнт хоче одержати найбільш кваліфіковану допомогу при сумлінному відношенні до справи.

Відразу помічу, що дана стаття не ставить метою дискредитацію приватних юристів. Для деякої категорії справ цілком достатньо юридичної допомоги приватного юриста. Але клієнти повинні правильно орієнтуватися – до кого і в яких випадках більш доцільно звернутися? У чому ж різниця між цими фахівцями?

Насамперед, слід зазначити, що кожний адвокат є юристом, але не кожний юрист є адвокатом. Всі особи, які закінчили юридичний ВУЗ є юристами. Приватним юристом може стати юрист, який має освітньо-кваліфікаційний рівень “фахівець” або “магістр”. На практиці нерідко буває, що юристами стають і бакалаври (тобто, за радянськими критеріями – рівень технікуму), а дипломи клієнти при відвідуванні юристів, у переважній більшості випадків, не перевіряють. Натомість, адвокатом юрист – бакалавр не зможе стати ні за яких умов.

Адвокат – це юрист, що має статус адвоката, який він одержав відповідно до закону “Про адвокатури”. Насамперед, адвокатом може стати тільки юрист, що має певний, встановлений законом, стаж практичної роботи за спеціальністю (юрист на підприємстві, суддівські, прокурорські, слідчі працівники, помічники нотаріусів і адвокатів, приватні юристи). Кваліфікація кандидата в адвокати перевіряється здачею кваліфікаційного іспиту, який приймає атестаційна комісія, що сформована обласною Радою депутатів і складається в рівних частинах (по 4) з найбільш досвідчених і визнаних адвокатів і суддів. До складу комісії також входять представники обласної Ради депутатів і обласного Управління юстиції.

Адвокатом не може бути особа, що має судимість або у відношенні якого порушена кримінальна справа. Статус адвоката підтверджується видачею йому свідоцтва про право на адвокатську діяльність і посвідчення. Документи підписуються головою обласної (або міської у великих містах) кваліфікаційно-дисциплінарної комісії, засвідчуються печаткою комісії. Таким чином, держава й адвокатське співтовариство гарантують клієнтові, що адвокат має необхідні знання й досвід для надання громадянам і організаціям кваліфікованої юридичної допомоги.

Щоб стати приватним юристом, досить бути старше 18-ти років, у звичайному порядку зареєструватися у державного реєстратора при районній (міський) адміністрації, як приватний підприємець та стати на облік у податковій інспекції за місцем проживання та у пенсійному фонді – як платник податків і інших обов’язкових платежів. Звичайно, державний реєстратор (а іноді й податкова інспекція) вимагає надання копії диплома, але в наших реаліях це справа “вирішується”. Тобто, при великому бажанні, приватним юристом може зареєструватися навіть особа, яка взагалі не має юридичної освіти. Далі – працюй, як хочеш: відкривай офіс або не відкривай, давай консультації, представляй інтереси клієнтів у суді...

До речі, за діючими нормами процесуального законодавства (Цивільний процесуальний Кодекс, Господарський процесуальний Кодекс, Кодекс адміністративного судочинства) для представництва інтересів клієнта в суді взагалі не потрібно мати будь який статус, освіту і навіть реєструватися в якості приватного підприємця. Досить мати на руках доручення на представництво інтересів клієнта в суді. При всьому цьому приватний юрист або просто “представник” може не тільки не знати закон і не вміти працювати, але теоретично навіть не вміти писати і читати, може бути судимим за навмисні злочини або навіть психічно нездоровою людиною.

Ринок юридичних послуг наповнений різного роду нечистоплотними людьми. Це не значить, що всі приватні юристи є некваліфікованими та непорядними фахівцями. Серед них дуже багато талановитих і грамотних юристів. І, правди заради, варто відзначити, що серед адвокатів теж усякі зустрічаються. Проте, шанс нарватися на непрофесіонала, або навіть на шахрая, у середовищі приватних юристів значно вище, ніж в адвокатському, оскільки адвокат зобов'язаний керуватися спеціальними Правилами адвокатської етики і робота адвокатів, у тому числі дотримання цих Правил, контролюється державою через спеціальні дисциплінарні комісії. Роботу приватних юристів не контролює ні хто, за винятком тих випадків, коли приватні юристи працюють при адвокатських об'єднаннях. У цих випадках їхню роботу контролюють самі адвокати – учасники цього об'єднання, які зацікавлені в підтримці свого авторитету.

Особливо варто звернути увагу, що між адвокатами й приватними юристами, а тим більше – “представниками за дорученням”, є істотна різниця, що стосується повноважень і прав. Повноваження представника в цивільному, господарському й адміністративному судочинстві оформляються шляхом видачі доручення. Тут оформлення повноважень адвоката і юриста не має розбіжностей. Але закон “Про адвокатуру” передбачає особливі повноваження адвокатів під час ведення справ клієнтів.

Наприклад, адвокат має дуже важливе право подавати адвокатські запити в будь-які органи державної й місцевої влади, інші організації, установи, на підприємства. Одержувач запиту зобов'язаний у встановлений строк відповісти адвокату й надати відповідну інформацію, якщо вона не є таємницею, яка захищена законом. Приватним юристам також не заборонено подавати запити, але таке їхнє право не передбачене законом і, відповідно, ніхто не зобов'язаний їм відповідати на подібні запити, хіба що у звичайному для всіх громадян порядку, передбаченому законом “Про звернення громадян”. Тобто, за великим рахунком, немає різниці: звернеться із заявою приватний юрист або сам клієнт.

Кримінальний процесуальний закон і Кодекс про адміністративні правопорушення не допускають участі приватних юристів у ході досудового слідства, під час суду або після засудження в кримінальній справі в якості захисника підозрюваного, обвинувачуваного, підсудного або засудженого, в якості особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, а також в якості представника потерпілого. Це прерогатива винятково адвокатів (і близьких родичів клієнта), які мають спеціальні, досить значні, права захисника (ст. 48 КПК). В умовах змагальності кримінального процесу саме адвокат допомагає клієнтові протистояти державному обвинуваченню. Крім того, на цей час адвокати отримали право бути присутніми під час допитів і опитувань громадян в якості свідків (за їх бажанням і запрошенням). Значення інституту адвокатури в кримінальних справах проявляється особливо яскраво.

У цілому, перевагою в цьому випадку є те, що адвокат може представляти інтереси клієнта по всіх можливих справах, а повноваження приватного юриста досить обмежені.

Адвокатська діяльність, за законом, не є і не вважається підприємницькою, хоча це більш важливо для самих адвокатів, ніж для їхніх клієнтів.

Важлива також різниця в забезпеченні гарантій конфіденційності й безпеки. Приватний юрист, як звичайний громадянин і як усякий підприємець, не має спеціального “адвокатського імунітету”, на нього не поширюється поняття “адвокатська таємниця”. Це означає, що юрист жодною нормою закону не зобов'язаний зберігати в таємниці інформацію, отриману від клієнта, означає що він не буде нести відповідальність у випадку її розголошення, якщо тільки така відповідальність прямо не передбачена договором між юристом і клієнтом. Більш того, у випадку порушення проти клієнта кримінальної справи, приватний юрист зобов'язаний надати правоохоронним органам покази про клієнта і його справи про всі відомі йому обставини, незалежно від змісту договору з клієнтом. Натомість, від адвоката навіть суд не має права вимагати надання будь якої інформації про клієнта, якщо ця інформація отримана адвокатом при виконанні своїх адвокатських обов'язків.

В офісі юридичної компанії й приватного юриста правоохоронні органи мають право проводити обшук, вилучати будь-які документи, використовувати їх в якості доказів проти клієнта. Вилучення у адвоката будь яких документів, що містять “адвокатську таємницю”, заборонено, це не можна зробити навіть за рішенням суду. Хоча, варто зауважити, що в практиці української адвокатури були окремі випадки, коли подібні вилучення правоохоронцями здійснювалися. Але це було пов'язано або зі зловживанням правами з боку адвокатів, які ховали у себе документи, що не мали

безпосереднього відношення до виконуваних доручень (наприклад, оригінали бухгалтерської документації від перевірки податкової) або, що пов'язані з перевищенням влади з боку правоохоронних органів. Однак, такі дії досить рідкі й за законом їх результати не повинні братися до уваги в якості доказів в справах.

Що стосується ціни послуг, те істотної різниці між адвокатами і приватними юристами немає.

А тепер, варто зробити підсумок.

У людському суспільстві немає нічого більше конкретного і яскраво вираженого, чим особистий меркантильний інтерес. Звичайно, існують адвокати, які порушують Правила адвокатської етики у відносинах із клієнтами, деякі обманюють або навіть вчиняють злочинні дії проти своїх клієнтів. У той самий час, серед приватних юристів, як уже в принципі говорилося, чимало грамотних і порядних фахівців, які в силу тих чи інших обставин не мають можливості здати кваліфікаційний іспит на право заняття адвокатською діяльністю й одержати “адвокатське свідоцтво”. Але адвокат не лише зобов’язаний, а і особисто змушений працювати в умовах, коли інтерес клієнта ставиться вище, ніж короточасна матеріальна вигода, а система адвокатури відкидає непрофесіоналів, чого немає у приватних юристів. Адвокатура є однією з основ у побудові системи судочинства.

Тому, будь-якій людині, яка потребує юридичних послуг, варто зробити вибір між адвокатом й приватним юристом, виходячи зі своїх потреб і обставин своєї справи, з огляду на ту різницю, що висвітлена в цій статті. Якщо ж Ви вважаєте за можливе (наприклад, з фінансових міркувань) звернутися до приватного юриста, то я радив би зробити вибір на користь тих, які працюють в адвокатських об’єднаннях (бюро та ін.) і контролюються ними.

Ну, і якщо Ви зробили вибір на користь адвоката, те звертаючись до юриста, якого Ви вважаєте адвокатом, обов’язково уточнюйте – чи є він таким. Це необхідно тому, що люди, по простоті своєї щиросердній, часто вважають приватних юристів – адвокатами, а ті, в свою чергу, “сором’язливо” не заперечують. Одним з початкових критеріїв відмінності можна зазначити вивіску: адвокат ні коли не напише на вивісці свого офісу “Юрист”, або “Приватний юрист”. Він завжди напише або “Адвокат” або “Адвокатське бюро” або щось тому подібне. Частина адвокатів працює в офісах під назвою “Юридична консультація”, але там завжди можна довідатися – хто юрист, а хто адвокат.

Джерело: deafconsul